

(zde verze bez chyb)

Jiří Kraus, někdejší ředitel Ústavu pro jazyk český, objasňoval, že jazykovou správností se zabývá obor souhrnně nazývaný institucionální lingvistika. Ta se snaží ozřejmit, proč mluvnice, slovníky a stylistické příručky některé jazykové jevy podporují, jiné naopak zatím nepřijímají. Autor současně vyzvedl, že naše pozornost by se měla soustředit i na to, jak se vývojové proměny jazyka běžně mluveného odrážejí ve spisovném jazyce a v jeho kodifikaci, a v té souvislosti připomněl, že spisovná čeština byla v počátcích ve své kodifikaci zdrženlivá a opírala se o jazyk starších dob, což byl odkaz přístupu Josefa Dobrovského. Až později se přísná kodifikace zmírňovala.

Jistě se ztotožníme s názorem, že nezastupitelnou roli sehrál v roce 1911 vznik Kanceláře Slovníku jazyka českého, z níž se postupně zformoval Ústav pro jazyk český (ÚJČ). Ten má pěstovat moderní institucionální lingvistiku a dbát na to, aby v péči o český národní jazyk hrála roli nejen hlediska úzce odborná a čistě jazyková, ale i složité postoje člověka k jazyku jako nástroji dorozumívání a současně i kulturní hodnotě.

O vyjadřování v médiích Kraus napsal, že zde záleží na typu žánru i na způsobu prezentace. Zatímco žurnalistika psaná, k níž bychom řadili i texty čtené nebo pamětně osvojené, krouží převážně kolem pólu spisovnosti, pak žurnalistické a řečnické projevy mluvené se vyznačují častějším příklonem k jazykovým jevům nespisovným a k jejich vyšší toleranci.

Odbornou institucionální péči o spisovný jazyk, jak je zřejmé z předchozích vyjádření, je stěží možné redukovat na jednoduché zákazy a příkazy. Z vyjádření nynějších představitelů ÚJČ je patrné, že jim stále jde o sledování toho, jak se jazyk při fungování ve společnosti mění a jaké postoje k němu česká veřejnost zaujímá. I jazyková kultura jako součást bohemistiky se v současnosti pojímá mnohem širší než jen jako úzce vymezený dozor nad jazykovou správností a dodržováním kodifikace. Nepřestalo platit, že kodifikace je užitečný a stabilizující prvek každého rozvinutého jazyka. Nelze očekávat, že kodifikace bude neměnná, naopak je nutné účelně do ní zakomponovat i nosné změny nastávající v průběhu času. Institucionální změny platné kodifikace se provádějí odborně a uvážlivě. Spisovná čeština se stále těší zájmu a respektu, má své oprávnění v řadě životních situací. Výstižně to napsala brněnská badatelka Marie Krčmová, když konstatovala, že kontakt se spisovným jazykem trvá po celý život.

O dodržování jazykových norem na počátku nového tisíciletí opakovaně uvažoval František Daneš a dospěl mimo jiné k nepříliš povzbudivému konstatování, že pocit závaznosti norem a vědomí spoluzodpovědnosti za kvalitu jazyka jsou oslabené a že celý postojový a orientační systém i odpovídající hodnotová škála se mění. Obdobné postoje bývají spojeny s laxností a ústupem kultivovaného chování. Danešovi tyto poznatky nezabránily souhrnně konstatovat, že aktuální uvolňování spisovných norem a přesuny v žebříčku hodnot mohou být jevem pouze přechodným, signalizujícím jejich přebudování směřující k vytvoření nového standardu.

Z PČP:

Jména pocházející z jazyka, který užívá latinské abecedy, se většinou zapisují pravopisem původním. Jména osob pocházející z jazyka, který užívá jiného písma než latinky, se přepisují podle zavedených transliteračních nebo transkripčních pravidel.

Souhláskové skupiny vznikající při stupňování přídavných jmen na rozhraní slovotvorného základu slova a přípony -ší se zachovávají.

Ve spisovné výslovnosti se některé skupiny souhlásek někdy zjednodušují nebo jinak pozměňují, ale v písmu zůstávají většinou beze změny.

Protože hranice chápání výrazu jako jednoslovného nebo víceslovného nejsou přesné a protože ve výslovnosti není pro jejich stanovení žádná opora, projevuje se v psaní spřežek hojně kolísání.

Spojovací čárka neboli spojovník je grafický znak v podobě vodorovné čárky kladené bez mezer mezi slova nebo jejich části. Užívá se, chceme-li vyjádřit, že jím spojené výrazy tvoří těsný celek. Spojovník se graficky i funkčně odlišuje od pomlčky.

Podle učebnic ČJ:

Mýval (ČJ FRAUS 9)

1. Jméno mýval dostal proto, že byl často pozorován, jak si myje sousta potravy před pozřením.
2. Obratnými prsty předních končetin se mývalové probírají v pobřežním bahně, a když se jim v dlani něco pohne, pevně to sevřou, omyjí od nečistot a pak se podívají, jaké sousto vlastně ulovili.
3. Pokud loví na souši, voda jim nijak nechybí a oni spořádají bez mytí, co najdou.
4. Mývalové už dávno nejsou tím plachým lesním tvorem minulých století, přizpůsobili se, zvykli si na přítomnost lidí i na to, že se v jejich blízkosti vždy nachází prostřený stůl a dostatek úkrytů.
5. Mýval vypadá na první pohled tak roztomile, že snad každý milovník přírody zatouží mít ho doma pro potěšení, ale zdání klame a mývalové jsou ve skutečnosti vzteklá noční zvířata, která žijí hodně samotářsky a ničí, na co přijdou.
6. S mládětem to ještě není tak zlé, avšak tím, jak zvíře stárne, jeho chování se promění, a tak z milého chlupáče je časem nevrlý, dokonce až agresivní jedinec.
7. Není to žádný domácí mazlíček, který za vámi bude běhat jako pejsek a nechá se drbat za ušima.
8. Odborníci upozorňují na to, že mýval je u nás nežádoucím cizincem, a varují před jeho přemnožením.